

Colònia industrial de Can Bertrand

Sant Feliu de Llobregat

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Zona sudoccidental de la ciutat

Coordenades:

Latitud: 41.37848
Longitud: 2.04566
UTM Est (X): 420199
UTM Nord (Y): 4581213

Classificació

Número de fitxa: 08211 - 250
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle: XIX-XX
Autoria de l'element: Diversos
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Observacions protecció: IPA/BCIL
Número inventari: 19190/19187/19178/36117/36001
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Titularitat: Privada
Titular: Ref. Cad.: 216901DF2801E

Fitxes associades:

[Comissaria de Policia](#)

[Casal de Joves](#)

[Cases Bertrand. Conjunt d'habitatges unifamiliars d'obrers](#)

[Complex industrial Bertrand. Complex de pisos d'obrers](#)

Descripció

Complex industrial format per diversos elements arquitectònics construïts entre 1861 i el primer quart del segle XX. Es tracta de les naus fabrils (1861), els habitatges dels treballadors/res (els primers són de 1874), la casa del director de la fàbrica (finals del segle XIX), alguns elements de la que va ser residència de la família Bertrand i els pisos Bertrand (acabats al 1925). A aquest conjunt també es podria afegir, tot i no formar-ne estrictament part, el panteó de la família Bertrand.

Llevat d'aquest últim, ubicat al cementiri municipal, la resta d'elements es troben situats al sector sud-occidental de la ciutat i mantenen entre sí una correlació espacial.

Tot i que no es tracta pròpiament d'una colònia industrial, el complex Bertrand de Sant Feliu de Llobregat manté certes similituds amb una colònia, ja que a més dels edificis que alberguen l'activitat productiva en qualsevol de les seves fases, hi trobem els habitatges obrers.

El nucli central que origina el complex són les naus de les fàbriques tèxtils, de les quals se'n conserven tres que han estat restaurades. Totes tres són de planta rectangular i coberta a dues aigües, encara que resulten molt diferents entre sí.

La presència de les fàbriques va comportar la construcció d'habitatges obrers a les rodalies. Els primers en construir-se són conjunts de cases petites entre mitgeres, de planta baixa i pis, que donen lloc a l'obertura de nous carrers, com el de Santa Maria o el de Sant Antoni. Les cases guarden gran similitud entre elles i formen conjunts amb, fins i tot, una certa monotonia.

Dintre del primer període (finals del segle XIX) destaca, per les diferències que manté amb les anteriors, la casa del director de la fàbrica, aïllada als quatre vents i de dimensions més grans. Aquest primer conjunt d'habitatges obrers que es fa durant el segle XIX en forma de petites cases es veu ampliat al 1925, quan finalitza la construcció dels pisos Bertrand, destinats principalment als treballadors i les treballadores de les fàbriques. Són obra de l'arquitecte Gabriel Borrell i Cardona i mostren un clar avantguardisme arquitectònic, amb un pati interior al qual s'hi pot accedir des de qualsevol dels 11 blocs que formen el conjunt.

També es conserva la façana de la que va ser residència de la família Bertrand, avui dia porta d'accés a la plaça del casal de joves. Aquesta façana mostra la presència d'un pis amb balcons i planta amb diverses portes d'accés.

Observacions:

Les coordenades UTM corresponen a l'emplaçament de les fàbriques, enteses com a punt central a l'entorn del qual es van construir els altres elements que queden aglutinats en aquesta fitxa.

Història

L'any 1861 l'empresari d'origen francès Manuel Bertrand es veu en la necessitat d'implantar una fàbrica tèxtil a Sant Feliu de Llobregat per a ampliar la que ja tenia en funcionament al poble veí de Molins de Rei. Es posa així la llavor de la que acabarà essent gairebé una colònia industrial. L'any 1873 i de forma pionera la fàbrica Bertrand implanta el vapor amb la instal·lació de tres generadors cilíndrics horitzontals que donen una potència de 150 cavalls. L'any 1900 s'hi feien ja totes les parts del procés productiu (filar, teixir, tintar i estampar) i hi treballaven més de 500 treballadors, xifra important si tenim en compte que la població de

Sant Feliu rondava els 3500 habitants. Aquest fet, unit al paternalisme que caracteritzava l'empresariat de l'època, inquiet també per neutralitzar les reivindicacions obreres i facilitar l'accés al lloc de treball de cara a una major productivitat, va donar lloc a la construcció per part de l'industrial dels primers habitatges obrers als carrers Sant Antoni i Santa Maria, que s'obriren i urbanitzaren precisament amb motiu de la construcció dels habitatges. Les primeres cases daten de 1874 (carrers Santa Maria i Sant Antoni), quan feia només dos anys d'una vaga dels treballadors, però se'n feren fins a principis del segle XX. En aquest procés de construcció de cases obreres cal destacar la del director de la fàbrica, E. Salses i Duran, una casa singular, construïda als quatre vents, segurament per denotar el rang superior del seu ocupant respecte dels treballadors rasos. Actualment és seu de la Comissaria de policia i amb anterioritat havia acollit l'emissora municipal de ràdio.

Ja al segle XIX la família Bertrand decideix implantar la seva residència també prop de les fàbriques, tot construint-se una casa encarada a la Carretera Laureà Miró, de la qual avui dia només se'n conserva la façana i en el lloc de la qual hi trobem el Casal de Joves.

Prop seu, l'any 1922, l'arquitecte municipal Gabriel Borrell hi projectà els anomenats pisos Bertrand, un complex d'11 blocs de pisos destinats tant als treballadors de la fàbrica com als veïns de Sant Feliu de Llobregat, que per a aquells volts havia vist notablement incrementada la seva població. La construcció d'aquests pisos queda enllestida l'any 1925, tot i que posteriorment, l'any 1939, l'arquitecte Josep M. Jujol va fer, per encàrrec de Lluís Bertrand, una modificació de l'entrada al recinte, projectant l'arc d'entrada al passatge de Sant Joan tal i com el coneixem actualment.

L'activitat productiva de la fàbrica Bertrand va ser motor econòmic de Sant Feliu de Llobregat fins ben entrat el segle XX. Als anys 60 la crisi del sector va portar al tancament de la fàbrica. Durant el boom immobiliari dels anys 90 les que van ser casetes obreres entre mitgeres han vist incrementat el seu valor i s'han cotitzat com ha habitatges d'un cert standing, tant per la seva estètica com pel fet de ser construccions horitzontals dotades d'un petit jardí privat a la part posterior.

Bibliografia

- CALVO I CALVO, Àngel. Orígens i desenvolupament de la indústria a Sant Feliu de Llobregat. Quaderns d'Història núm. 3. Sant Feliu de Llobregat: Patronat Municipal de Cultura de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat. 36 p.
- RETUERTA I JIMÉNEZ, M. Luz; SANMARTÍ I ROSET, Carme (dir.). Sant Feliu de Llobregat. Identitat i història. Sant Feliu de Llobregat: Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, 2002. 365 p.
- RETUERTA I JIMÉNEZ, M. Luz. Imatges de la vida econòmica. 1887-1936. Sant Feliu de Llobregat: Patronat Municipal de Cultura de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat 1985. 107 p.
- VIDAL I JANSÀ, Mercè. Arquitectura i urbanisme a Sant Feliu de Llobregat. 1826-1936. De Pere Serra i Bosch a Nicolau M. Rubió i Tudurí. Sant Feliu de Llobregat: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 2005. 202 p.